

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Nowe państwa członkowskie a Ogólne Wytyczne Polityki Gospodarczej”

(2005/C 234/13)

Dnia 29 stycznia 2004 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, działając na podstawie art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, opracować dodatkową opinię w sprawie: „Nowe państwa członkowskie a Ogólne Wytyczne Polityki Gospodarczej”.

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu na ten temat, przyjęła swoją opinię w dniu 16 lutego 2005 r. Sprawozdawcą był **Harri KOULUMIES**.

Na 415 sesji plenarnej w dniach 9-10 marca 2005 r. (posiedzenie z dnia 10 marca 2005 r.), Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, stosunkiem głosów 170 do 2, przy 5 głosach wstrzymujących się, przyjął poniższą opinię:

STRESZCZENIE

Ogólne Wytyczne Polityki Gospodarczej na lata 2003-2005 określiły średnioterminową strategię polityki gospodarczej, której trzy kluczowe elementy stanowią: wzrost i polityka gospodarcza ukierunkowana na utrzymanie stabilności, reformy gospodarcze celem zwiększenia potencjału wzrostowego Europy oraz wzmocnienie zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie Komisja zwróciła uwagę na skalę wyzwań, w obliczu których stoją nowe państwa członkowskie. Należy nadmienić, iż w kontekście całej Unii Europejskiej, skutki rozszerzenia będą rozłożone nierównomiernie.

Większość nowych państw członkowskich chciałaby prawdopodobnie wejść do obszaru euro w najszybszym możliwym terminie. Spełnienie warunków przyjęcia do strefy euro wymagać będzie podjęcia przez nie i realizacji konsekwentnych i zrównoważonych polityk gospodarczych. Trzeba będzie przeprowadzić reformę Paktu Stabilności, jeżeli ma on skutecznie funkcjonować w dłuższym horyzoncie czasowym. Reformę taką należy dokonać w taki sposób, aby wzmocnić zaangażowanie wszystkich państw członkowskich w realizację wspólnych celów. Wymóg zwiększenia konkurencyjności dotyczy wszystkich państw członkowskich. W odniesieniu do nowych państw członkowskich, osiągnięcie obecnego poziomu wydajności, jaki odnotowuje się w byłych krajach piętnastki, nie będzie w dłuższym okresie wystarczające. W całej Unii należy znacząco zwiększyć inwestycje w technologie informacyjno-komunikacyjne (ITC), badania i rozwój (R&D), w oświatę i szkolenia. Poza utrzymaniem równowagi społeczno-gospodarczej, ważne jest zagwarantowanie zrównoważonego rozwoju środowiska naturalnego. W przypadku nowych państw członkowskich szczególnie istotne jest zwiększenie efektywności zużycia energii.

Oczywiste jest, że zniwelowanie różnic w poziomie stopy życiowej pomiędzy Europą piętnastki krajów a nowymi państwami członkowskimi nie nastąpi szybko. Zmniejszanie się tych dysproporcji prawdopodobnie trwać będzie całe dziesięciolecie. Jedno z głównych wyzwań, przed jakim stoi Unia Europejska wiąże się z obecnymi tendencjami demograficznymi — należy zatem przyjąć różne rozwiązania celem osiągnięcia wyższych stóp urodzeń. Należy podjąć kroki na rzecz możliwie szybkiego zmobilizowania wszystkich potencjalnych pracow-

ników w UE, a zwłaszcza zachęcenia kobiet i młodzieży do wchodzenia na rynek pracy i pozostawania na nim przez długi czas. Należy zachęcać pracowników w podeszłym wieku do kontynuowania aktywności zawodowej. Ważne jest ostateczne ustanowienie rynku wewnętrznego oraz aktywne promowanie dobrych praktyk w zakresie ładu gospodarczego (economic governance).

1. Odniesienia do nowych państw członkowskich we wcześniejszych Ogólnych Wytycznych Polityki Gospodarczej (BEPG)

1.1 W niniejszej opinii nowe państwa członkowskie oznaczają dziesięć krajów, które przystąpiły do Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r., a mianowicie Cypr, Estonię, Litwę, Łotwę, Malte, Polskę, Czechy, Słowację, Słowenię i Węgry.

1.2 Jak sugeruje sam tytuł dokumentu, komunikat Komisji w sprawie Ogólnych Wytycznych Polityki Gospodarczej dostarcza bardzo wszechstronnej analizy celów i strategii polityki gospodarczej. Analiza ta skupia się raczej na wewnętrznych mechanizmach funkcjonowania Unii Europejskiej niż na rozwoju sytuacji na świecie. Dotyczy to zwłaszcza kwestii związanych z nowymi państwami członkowskimi, które były podejmowane w bardzo niewielkim zakresie przed przystąpieniem tych krajów do UE.

1.3 W swoich opiniach w sprawie BEPG, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny po raz pierwszy odniósł się do przyszytych, nowych państw członkowskich we wnioskach opinii przyjętej w marcu 2002 r. Komitet zauważył w tym dokumencie, że „zbliżające się rozszerzenie Unii Europejskiej niezwłocznie wymaga przeprowadzenia ponownej analizy procedur koordynowania polityki gospodarczej”.

1.4 W opinii przyjętej przez Komitet w marcu 2003 r. znalazło się kilka odniesień do rozszerzenia Unii Europejskiej. W podsumowaniu tegoż dokumentu Komitet podkreślał, że jednym z kluczowych wymogów nadchodzących w latach miało być „naprawdę skuteczne wspieranie akcesji nowych państw członkowskich”. Wskaźniki gospodarcze załączone do niniejszej opinii obejmowały zarówno ówczesne państwa członkowskie, jak i kraje przystępujące.

1.5 W opinii przyjętej w grudniu 2003 r. Komitet stwierdził, iż „zaskakujące wydaje się, że choć wytyczne dotyczą okresu trzyletniego, tylko w jednym zdaniu wspominają one o planowanym za kilka miesięcy przystąpieniu do UE nowych państw członkowskich”. Wytyczne mówiły jedynie, że kraje te są proszone o prowadzenie polityk zgodnych z kierunkami określonymi w wytycznych. Zdaniem EKES podejście takie cechowała krótkowzroczność.

1.6 Ta sama opinia wspominała w następujących słowach o skutkach rozszerzenia: „Przed wszystkim koordynacja polityki gospodarczej — już w chwili obecnej niedostateczna — zostanie jeszcze bardziej utrudniona przez rozszerzenie. Wynika to z faktu, że rozszerzenie pociągnie za sobą konieczność koordynacji w dwóch nowych dziedzinach: po pierwsze w poszczególnych obszarach kształtowania polityk (na przykład, wewnętrzna koordynacja polityki wynagrodzeń) a po drugie pomiędzy trzema głównymi politykami makroekonomicznymi, w zakresie których różnice znacznie pogłębią się w wyniku rozszerzenia”.

1.7 Opinia ostrzegała także przed potencjalnymi konsekwencjami w razie „podjęcia przez nowe państwa członkowskie prób możliwie jak najszybszego spełnienia kryteriów Europejskiej Unii Walutowej a tym samym ścisłego dostosowania się do wymogów Paktu Stabilności i Wzrostu”.

1.8 W wydanej niedawno (2004 r.) opinii dotyczącej Ogólnych Wytycznych Polityki Gospodarczej (BEPG) w sprawie poprawy ładu gospodarczego⁽¹⁾ (*economic governance*) w Unii Europejskiej, Komitet wskazuje, że rozszerzenie oznacza rozpoczęcie nowego etapu przez UE. Jak wskazuje sam tytuł, dokument poświęcony jest przede wszystkim kwestii ładu gospodarczego (*economic governance*), które ma zasadnicze znaczenie dla wiarygodności i skuteczności Unii: „Istnieje pilne zapotrzebowanie na wzbudzające zaufanie ramy instytucjonalne”.

1.9 Opinia odnosi się również do wyrażonej w dokumencie *Update 2004* oceny Komisji, według której „nowe państwa członkowskie mają problemy, które można porównać z problemami krajów” piętnastki „w odniesieniu do sytuacji budżetowej, zadłużenia i zatrudnienia”. Jednakże nie oznacza to wcale, że problemy, z jakimi borykają się nowe państwa członkowskie są takie same, jak w krajach UE-15. Ponadto, pomiędzy poszczególnymi krajami występują pod wieloma względami istotne różnice. Podobieństwo istnieje tylko do pewnego stopnia. W dalszej części opinii znajduje się uwaga, iż procesowi dostosowania ustawodawstwa oraz praktyk społeczno-gospodarczych w nowych państwach członkowskich do wysokiego poziomu obowiązującego w UE-15 mogą towarzyszyć szkody.

1.10 Zatem w dotychczasowych opiniach dotyczących Ogólnych Wytycznych, EKES zajmował się w pewnym zakresie zasadniczymi problemami stojącymi przed nowymi państwami członkowskimi, chociaż jedynie w sposób pobieżny. Fakt, że komunikaty Komisji praktycznie nie zawierały ocen i analiz wpływu rozszerzenia niewątpliwie rzutował na treść opinii EKES.

(1) Opinia EKES: „Ulepszanie ładu gospodarczego w UE”, Dz.U. C 74 z 23.3.2005, przyjęta 15 września 2004 r.

2. Ogólne Wytyczne Polityki Gospodarczej w nowych państwach członkowskich

2.1 Ogólne wytyczne Polityki Gospodarczej na lata 2003-2005 określiły kluczowe elementy średnioterminowej strategii gospodarczej UE, a mianowicie:

- polityki makroekonomiczne ukierunkowane na wzrost i stabilność;
- reformy gospodarcze mające zwiększyć potencjał wzrostowy Europy; oraz
- wzmacnianie trwałości.

2.2 W pierwszej połowie 2003 r. wystąpił zastój we wzroście gospodarczym krajów UE-15. Przeprowadzono reformy gospodarcze, jednak nie w takim zakresie, jaki był konieczny dla realizacji celów Strategii Lizbońskiej. Wydajność pracy nie wzrastała w wystarczającym tempie, zaś proces tworzenia rynku wewnętrznego przebiegał bardzo powoli. Pewien postęp osiągnięto w zakresie zrównoważonego rozwoju, jednak nie był on wystarczający. Na przykład, praktycznie wcale nie zmniejszono emisji gazów cieplarnianych, mimo znacznych osiągnięć w tym względzie odnotowanych pod koniec lat dziewięćdziesiątych.

2.3 W kwietniu 2004 r. Komisja dokonała aktualizacji BEPG i odnotowała, że istniejąca strategia polityki gospodarczej jest odpowiednia również dla nowych państw członkowskich. Wyzwania strukturalne stojące przed tymi krajami nie różnią się w sposób zasadniczy od wyzwań UE-15, aczkolwiek ich skala jest znacznie większa, a w niektórych tylko przypadkach mniejsza.

2.4 Ze względu na poważne dysproporcje pomiędzy nowymi państwami członkowskimi, Komisja uznała za stosowne wydanie odrębnych zaleceń dla poszczególnych krajów, uwzględniając różnice w ich sytuacji i osiągnięte wyniki.

2.5 Zmienione Ogólne Wytyczne Polityki Gospodarczej skupiają się na integracji nowych państw członkowskich z istniejącymi ramami koordynacji polityki gospodarczej. Wyzwania strukturalne jakie stoją przed nowymi państwami członkowskimi są zazwyczaj trudniejsze ze względu na:

- stopę bezrobocia wyższą prawie dwukrotnie od notowanej w UE-15;
- ogólny deficyt budżetowy wynoszący w okresie 2000-2004 średnio powyżej 4 % PKB;
- wysokość dochodów (z uwzględnieniem siły nabywczej) kształtującą się poniżej połowy poziomu w UE-15;
- szczególnie duży odsetek mieszkańców wsi w niektórych nowych państwach członkowskich; oraz
- duży deficyt obrotów bieżących w wielu nowych państwach członkowskich.

2.6 Warunkiem koniecznym dla skutecznej realizacji polityk makroekonomicznych ukierunkowanych na utrzymanie wzrostu i stabilności jest podjęcie przez nowe państwa członkowskie próby osiągnięcia równowagi finansów publicznych oraz ograniczenia deficytu na rachunku obrotów bieżących, zwłaszcza w sytuacjach, kiedy jest on spowodowany konsumpcją a nie inwestycjami.

2.7 Potencjał wzrostowy należy zwiększać poprzez konsultowane z partnerami społecznymi reformy wspierające obecną restrukturyzację rynków pracy (np. za pomocą szkoleń), zaś wydajność poprzez np. zwiększanie konkurencji, redukowanie przepisów w celu poprawy ich skuteczności i rozwój rynków kapitałowych. Równowaga społeczna może być wzmacniana, natomiast ubóstwo zwalczane poprzez zwrócenie uwagi na zasadnicze znaczenie pracy. Inwestowanie w infrastrukturę transportową i energetyczną ma, obok przemysłu i rolnictwa, do odegrania ważną rolę w poprawie długookresowej równowagi ekologicznej.

2.8 Komisja podkreśla skalę wyzwań stojących przed nowymi państwami członkowskimi oraz trudne wybory polityczne, jakich będą musiały dokonać. Ogólne Wytoczne Polityki Gospodarczej uwzględniają szczególne warunki w tych państwach poprzez, na przykład, zapewnienie dłuższych okresów dostosowawczych w zaleceniach wydawanych dla poszczególnych krajów niż okresy dopuszczalne w UE-15.

3. Wyniki gospodarcze a skutki rozszerzenia

3.1 Wyniki gospodarcze i perspektywy nowych państw członkowskich

3.1.1 Proces rozszerzenia wpływa pozytywnie na rozwój gospodarczy. Ożywienie aktywności gospodarczej w państwach UE -15 rozpoczęło się w drugiej połowie 2003 r., dzięki ogólnemu wzrostowi gospodarki światowej i poprawie wskaźników zaufania konsumenta. Wzrost konsumpcji spowodowany jest częściowo rekordowo niskimi poziomami stóp procentowych. Potrzeba jednak czasu, aby odwrócenie koniunktury przełożyło się na wzrost zatrudnienia. Niepewność konsumentów co do ich przyszłych dochodów ma nadal wpływ na wskaźniki zaufania, zaś ryzyko w zakresie perspektyw globalnej gospodarki rośnie. Przyspieszenie wzrostu gospodarczego w krajach EU-15 jest także istotne dla nowych państw członkowskich, gdyż „piętnastka” jest głównym rynkiem zbytu dla ich wywozu.

3.1.2 Gospodarki nowych państw członkowskich odnotowały wzrost średnio o 3,5 % w 2003 r. wskutek zwiększenia konsumpcji indywidualnej, zwłaszcza w państwach bałtyckich, na Węgrzech i w Czechach. Odnotowano znaczny wzrost wywozu, szczególnie na Słowacji i w Polsce, gdzie znacząco podniósł się poziom wywozu towarów wysoko przetworzonych.

3.1.3 Wzrost inwestycji w nowych państwach członkowskich był bardzo umiarkowany. Odzwierciedlało to nie tylko sytuację międzynarodową, ale także spowolnienie procesu reform w tych krajach. Konwergencja stóp procentowych do poziomu obowiązującego w pozostałych państwach UE oraz potrzeba poprawy infrastruktury to czynniki, które powinny w przyszłości stymulować wzrost inwestycji. Poziom inwestycji w nowych państwach członkowskich jest zasadniczo podobny jak w krajach „piętnastki”. Jest to czynnik wspierający wzrost gospodarczy w nowych państwach członkowskich.

3.1.4 W latach 2004-2005 wzrost gospodarczy w nowych państwach członkowskich przewidywany jest średnio na poziomie 4 %. Będzie on prawdopodobnie najszybszy w tych nowych państwach członkowskich, które mają najniższy PKB na głowę mieszkańca. Oczekuje się, że największy wzrost wystąpi najprawdopodobniej w Polsce, w wyniku ukierunkowanej na wzrost polityki fiskalnej tego państwa. W odniesieniu do nowych państw członkowskich o wysokim poziomie dochodów, zwłaszcza Cypr przypuszczalnie odnotuje stosunkowo silny wzrost gospodarczy. Podwyżki cen ropy naftowej mogą w przyszłości hamować wzrost gospodarczy we wszystkich państwach UE.

3.1.5 Z wyjątkiem Węgier, Słowacji i Słowenii, inflacja w nowych państwach członkowskich waha się ostatnio w okolicach średniego poziomu strefy euro. Chociaż nieznacznie wzrosła ona w 2004 r., częściowo wskutek wzrostu cen ropy naftowej, oczekiwany jest jej spadek do poziomu 3 % w 2005 r.

3.1.6 Ogólny średni deficyt budżetowy w nowych państwach członkowskich w latach 2000-2003 wyniósł 4,3 % PKB, zaś w 2004 r. był on szacowany na 4,9 % Sytuacje budżetowe poszczególnych krajów kształtowały się różnie; w przypadku Estonii odnotowano nadwyżkę w wysokości 1 % natomiast w Czechach deficyt budżetowy wyniósł 7 % PKB. Poza Czechami, deficyt przekroczył wartość referencyjną (3 %) także w pięciu innych nowych państwach członkowskich, tzn. na Cyprze, Węgrzech, Malcie, w Polsce i na Słowacji (patrz załącznik statystyczny). Oczekuje się poprawy sytuacji w większości nowych państw członkowskich, jak tylko nabierze tempa proces konsolidacji finansów publicznych.

3.1.7 Podobnie jak kraje „piętnastki”, każde z nowych państw członkowskich ma właściwe sobie cechy charakterystyczne. Dlatego też traktowanie wszystkich tych krajów jako jednej całości często prowadzi do błędów. Jednakże generalizując można stwierdzić, że wzrost gospodarczy w nowych państwach członkowskich na tle UE-15 był stosunkowo szybki. Członkostwo w UE, dość silny wzrost popytu krajowego oraz niższe w porównaniu z UE-15 koszty będą w kolejnych latach sprzyjać wzrostowi produkcji w tych krajach, co może także zwiększać popyt na dobra kapitałowe i konsumpcyjne wytwarzane w „piętnastce”.

3.2 Makroekonomiczne skutki rozszerzenia UE

3.2.1 Skutki rozszerzenia rozkładają się w sposób nierównomierny pomiędzy nowe państwa członkowskie a UE-15. Wynika to przede wszystkim z faktu, że kraje „piętnastki” mają bardzo duży udział w handlu zagranicznym nowych państw członkowskich, podczas gdy znaczenie tych ostatnich dla krajów UE-15 jest niewielkie. Tradycyjnie wiele państw UE-15 prowadziło wymianę handlową głównie z innymi zachodnimi krajami uprzemysłowionymi, takimi jak USA.

3.2.2 Proces akcesji wschodnich państw Europy Środkowej był stopniowy i wymagał stworzenia właściwych instytucji i zlikwidowanie barier handlowych z UE-15. Najbardziej znaczącymi ograniczeniami były restrykcje związane z handlem produktami spożywczymi i rolnymi. Po przystąpieniu do UE, pozostające ograniczenia obejmują głównie przepisy przejściowe regulujące własność ziemi, przepływy siły roboczej i ochronę środowiska.

3.2.3 Ocenia się, że rozszerzenie będzie miało pozytywny, aczkolwiek niewielki wpływ na sytuację krajów UE-15. Oczekuje się, że korzyści dla nowych państw członkowskich będą znacznie większe. Korzyści te zostaną osiągnięte z usunięcia pozostających barier handlowych i swobodniejszego przepływu siły roboczej i kapitału.

3.2.4 Należy odnotować, że skutki rozszerzenia będą rozłożone nierównomiernie, jeśli weźmiemy pod uwagę UE jako całość. W przypadku UE-15 będą one najwyraźniej odczuwalne dla tych regionów w Austrii, Niemczech i Finlandii, które graniczą z nowymi państwami członkowskimi. Stopień, w jakim zmiany te będą odczuwane różnił się będzie znacząco w zależności od branży.

3.2.5 Skutki będą prawdopodobnie największe dla sektorów najbardziej pracochłonnych, takich jak rolnictwo, przemysł spożywczy, budownictwo i wiele branż usługowych, które nie są w stanie korzystać z geograficznego rozproszenia działalności ze względu na odległości i/lub przepisy. Jednakże istnieją sektory, gdzie łatwo jest przenieść produkcję z jednego kraju do drugiego.

3.2.6 Niższy poziom kosztów w nowych państwach członkowskich stwarza również dla całej UE szansę w obliczu konkurencji ze strony Chin. Geograficzna bliskość państw o niskich kosztach oznacza, że korzystniej jest produkować w Europie niż w bardziej odległych miejscach. Odnosi się to szczególnie do wczesnych faz cyklu życia produktów, które wymagają dużych nakładów w procesie badań i rozwoju. Dopiero kiedy zmniejszy się udział badań i rozwoju w kosztach produkcji, może się ona przenieść do bardziej odległych krajów, oferujących jeszcze niższe koszty produkcji. Mimo że obecnie różnice w kosztach produkcji pomiędzy UE-15 a

nowymi państwami członkowskimi są nadal znaczące, ulegną one z czasem stopniowemu zmniejszeniu.

4. Kwestie szczegółowe

4.1 Przystąpienie do strefy euro

4.1.1 Większość spośród nowych państw członkowskich prawdopodobnie chciałaby wstąpić do strefy euro możliwie jak najszybciej. Spełnienie warunków członkostwa w obszarze euro wymagać od nich będzie przez kilka najbliższych lat prowadzenia zdyscyplinowanej i zrównoważonej polityki gospodarczej. Kilka pierwszych lat członkostwa będzie szczególnie trudnych. Kryteria z Maastricht odnoszą się do wystarczająco niskiego poziomu inflacji oraz stóp procentowych, deficytu budżetowego i zadłużenia państwa a także do stabilnego kursu wymiany waluty.

4.1.2 Oczywiście, kwestią kluczową pozostaje wpływ, jaki wysiłki na rzecz wypełnienia kryteriów z Maastricht będą miały na wyniki gospodarcze tych krajów. Jeśli, przystępując do mechanizmu kursowego ERM 2, będą starały się utrzymać walutę w zbyt wąskim przedziale wahań kursu, staną przed ryzykiem narażenia swojej waluty na spekulację. Podwyższanie stóp procentowych w celu utrzymania stabilności kursu walutowego miałooby szkodliwy wpływ na gospodarkę, na przykład w dziedzinie zatrudnienia. Estonia, Litwa i Słowenia były pierwszymi wśród nowych państw członkowskich, które zdecydowały o przystąpieniu do ERM 2 i utrzymują teraz swoje waluty w dość szerokich przedziałach wahań kursowych, co pomaga w oddaleniu możliwości ataków spekulacyjnych. Postanowienia izb walutowych (*currency boards*) w Estonii i na Litwie również wspierają stabilność kursów wymiany względem euro.

4.1.3 Próbuując spełnić wymóg niskiej inflacji, państwa również mogą natknąć się na trudności w sytuacji, gdy następuje szybki wzrost ich gospodarek. Przed przystąpieniem do UE, inflacja w nowych państwach członkowskich przewyższała wskaźniki w UE-15. Dostosowywanie szybko rosnącej gospodarki do szczególnie niskiej inflacji może zahamować wzrost, bowiem wyższa inflacja nieodłącznie towarzyszy fazie szybszego wzrostu w tych państwach. Ponadto okres szybszego wzrostu wydajności często pociąga za sobą wyższą inflację. Z drugiej strony, zbyt wysoki poziom inflacji powstrzymuje wzrost gospodarczy.

4.1.3.1 O ile bowiem dzisiaj inflacja mieści się w rozsądnych granicach, może się to zmienić, kiedy wygasną niektóre okresy przejściowe przewidziane w traktacie akcesyjnym. Obecnie inflacja mogłaby doznać przyspieszenia, ponieważ zniesione zostaną okresowe pozwolenie na zerową stawkę VAT, mniejsze opłaty akcyzowe, a także dyspozycje krajowe.

4.1.4 Gospodarki małych krajów są bardziej powiązane z gospodarką globalną. Małym krajom jest trudniej dostarczyć gospodarce impulsu wzrostowego poprzez zwiększenie długu publicznego lub deficytu budżetowego, na przykład w okresie przedwyborczym. W małym państwie, finanse publiczne są z reguły bardziej przejrzyste i łatwiejsze do zarządzania. Dlatego też logicznym jest oczekiwanie, że najmniejsze z nowych państw członkowskich jako pierwsze przystąpią do strefy euro. W Estonii istnieje statutowy wymóg utrzymywania równowagi budżetu państwa.

4.1.5 Problemy mogą pojawić się także, kiedy państwa będą starały się wypełnić kryteria z Maastricht bardzo szybko. Przed wejściem do strefy euro, ich waluty będą musiały zachowywać się stabilnie wobec euro, wahając się wokół parytetu w przedziale +/- 2,25 %, przy czym sam parytet pozostawałby przez dwa lata na niezmiennym poziomie. Poza problemami wymienionymi w punkcie 4.1.2 państwa postępujące zbyt pospiesznie narażają się na ryzyko przystąpienia do systemu w sytuacji, gdy ich waluta jest przewartościowana lub niedowartościowana. Dynamika ich gospodarki i potencjał wzrostu mogłyby uciec z powodu przewartościowania ich waluty, co wytworzyłoby presję inflacyjną. Zarówno w jednym jak i w drugim przypadku wynikiem tego byłaby presja płacowa, co nasiliłoby problem delokalizacji przedsiębiorstw i odbiłoby się negatywnie na popycie wewnętrznym, który jest często siłą napędową wzrostu. Należy zatem z ostrożnością określać parytet przystąpienia do mechanizmu kursowego ERM-2. Jednak w każdym przypadku państwa członkowskie strefy euro będą musiały skoncentrować uwagę na konkurencyjności, nawet jeśli kurs walutowy w momencie wejścia do strefy euro znajduje się na właściwym poziomie.

4.1.6 W chwili rozszerzenia UE, państwa członkowskie pozostające poza strefą euro mają na razie niewielką przewagę liczebną, chociaż w kategoriach PKB obszar euro obejmuje zdecydowanie większą część UE. W miarę przystępowania do strefy euro nowych państw, poprawią się warunki konieczne dla wzmocnienia międzynarodowej pozycji euro.

4.2 Pakt Stabilności i Wzrostu

4.2.1 Sytuacja większości nowych państw członkowskich wygląda stosunkowo dobrze pod względem zrównoważenia finansów publicznych. Jedynie w kilku z nich zadłużenie państwa (dług publiczny) przekracza 60 % PKB. Choć owszem istnieje niebezpieczeństwo wzrostu zadłużenia w niektórych z tych krajów w związku z deficytem budżetowym, pamiętać należy, że poziom długu zagranicznego w nowych państwach członkowskich nie wygląda wcale niepokojąco w porównaniu z krajami „piętnastki”. Jednakże wszystkie państwa członkowskie deklarowały wielokrotnie swoje zaangażowanie w realizację celów lizbońskich i zdrowej polityki budżetowej.

4.2.2 Od dłuższego czasu Pakt Stabilności i Wzrostu jest przedmiotem ostrej krytyki. Komitet wydał szereg opinii w sprawie Paktu⁽²⁾. Mimo swoich wad, wydaje się, że przyczynił się on do utrzymania dyscypliny budżetowej. Pomocny był tu również skuteczniejszy proces monitorowania oraz przejrzystość procedury dotyczącej nadmiernego deficytu budżetowego. Aby móc określić średniookresową politykę gospodarczą, nowe państwa członkowskie muszą mieć jasną wizję przyszłej postaci Paktu Stabilności i Wzrostu.

4.2.3 Nieściśności i braki w danych i prognozach budżetowych państw członkowskich powiększyły problemy z nadzorem. Komisja oraz poszczególne komitety uczestniczyły w tworzeniu wspólnych kryteriów, które będą stosowane w wielostronnym nadzorze i koordynacji polityki. Jednakże metodologie ani procedury nie mogą zostać dopracowane, jeśli dane statystyczne nie będą w stu procentach wiarygodne. W nowych państwach członkowskich, jak również w UE-15, nadal pozostaje dużo do zrobienia w odniesieniu do sporządzania statystyk, pomimo postępu, jaki odnotowano w tym zakresie w ostatnich latach.

4.2.4 Powszechnie uważa się, że interpretacja Paktu Stabilności i Wzrostu opartego na traktacie z Maastricht, powinna zostać zmieniona. Powinno się złagodzić i uelastyczyć wiele spośród stosowanych obecnie w 25 państwach członkowskich zasad i procedur. Postępowanie wobec programów i opinii Komisji i państw członkowskich jest coraz bardziej formalne, gdy tymczasem coraz większego znaczenia nabierają nieformalne sposoby koordynacji pomiędzy państwami członkowskimi. Niemniej jednak nie wolno podważać wiarygodności wspólnej waluty.

4.2.5 Zarządzanie polityką gospodarczą oraz utrzymywanie stabilności finansów publicznych nie będzie łatwym zadaniem w nowych państwach członkowskich. Zaangażowanie słabnie zwłaszcza wtedy, gdy sytuacja polityczna w kraju nie jest wystarczająco stabilna. Jakkolwiek nowe państwa członkowskie przeprowadziły już zasadnicze reformy niezbędne dla stworzenia gospodarki rynkowej, niektóre z nich nadal stoją przed trudnym wyborem, gdyż potrzeba przeprowadzenia niezbędnych reform strukturalnych zazwyczaj pociąga za sobą zwiększenie wydatków publicznych. Alokacja wydatków publicznych wydaje się być dla nich jeszcze bardziej delikatną kwestią niż dla UE-15.

4.2.6 Pewien zakres reform jest niezbędny dla zapewnienia w dłuższym okresie efektywności Paktu Stabilności. Przekształcenia takie muszą dążyć do wzmocnienia zaangażowania wszystkich państw członkowskich w realizację wspólnych celów, bez podważania wiarygodności ich zaangażowania na rzecz stabilności finansów publicznych, dyscypliny budżetowej oraz koordynacji długoterminowej równowagi i polityki gospodarczej.

⁽²⁾ Patrz ostatnia opinia EKES na temat „Polityka budżetowa a rodzaje inwestycji” – Dz.Ź. C 110/19 z 30.4.2004, str. 111-115

4.3 Różnice w dobrobycie ekonomicznym i zatrudnieniu ⁽³⁾

4.3.1 Po rozszerzeniu UE, PKB wzrósł jedynie o 5 % w cenach rynkowych i tylko o 10 % w kategoriach parytetu siły nabywczej, chociaż całkowita liczba ludności UE zwiększyła się o prawie 20 %. Jedną z cech wspólnych nowych państw członkowskich jest fakt, że przeciętnie są one biedniejsze niż UE-15. PKB na głowę mieszkańca (z uwzględnieniem siły nabywczej) w nowych państwach członkowskich wynosi jedynie połowę poziomu dla UE-15. Ale podobnie jak w samej UE-15, pomiędzy państwami członkowskimi występują znaczne różnice: Cypr, Słowenia i Malta są najbogatszymi państwami, podczas gdy Polska i Państwa Bałtyckie (Estonia, Łotwa i Litwa) — najbiedniejszymi. W kategoriach PKB na głowę mieszkańca (z uwzględnieniem siły nabywczej) Słowenia i Cypr osiągają nawet poziom Grecji, zaś Malta i Czechy poziom Portugalii.

4.3.2 Według Eurostatu, 13 % ludności nowych państw członkowskich żyje poniżej minimum socjalnego. Dla porównania w państwach UE-15 odsetek ten wynosi 15 %. Minimum socjalne definiowane jest jako stosunek rozporządzalnego dochodu osobistego bądź dochodu gospodarstwa domowego do średniego dochodu w danym kraju. Uważa się, że minimum socjalne stanowi 60 % średniego dochodu krajowego. Fakt, że odsetki te są tak podobne nie może przesłaniać skali problemów społecznych, ponieważ, jak powiedziano powyżej, w nowych państwach członkowskich poziom PKB na głowę mieszkańca, z uwzględnieniem siły nabywczej, wynosi jedynie połowę poziomu „piętnastki”.

4.3.3 Dystrybucja dochodów w nowych państwach członkowskich nie różni się prawie od wzorca charakterystycznego dla krajów UE-15. Czechy, Węgry i Słowenia cechuje najmniejsze zróżnicowanie dochodów, podobnie jak ma to miejsce w krajach Europy Północnej. Wskaźniki ubóstwa są najwyższe w Estonii, na Litwie i Łotwie, w których to państwach model dystrybucji dochodów odpowiada przeważnie większemu zróżnicowaniu typowemu dla Irlandii i Wielkiej Brytanii. Najwyższy wskaźnik ubóstwa na obszarze UE-15 występuje w Irlandii i południowych krajach basenu Morza Śródziemnego. Wadą porównań przeprowadzanych pomiędzy poszczególnymi krajami jest fakt, że nie uwzględniają one różnic regionalnych w tych państwach, które mogą być znaczące.

4.3.4 W nowych państwach członkowskich średnia stopa zatrudnienia wynosi zaledwie 56 %, w porównaniu z 64 % w UE-15. Zasadnicze pytanie brzmi, czy będą one w stanie zwiększyć równocześnie wskaźniki wydajności i zatrudnienia. Wydaje się, że większość nowych państw członkowskich daje pierwszeństwo wzrostowi wydajności, który prowadzi do zwiększenia ich konkurencyjności a tym samym konkurencyjności całej UE. W krótkiej perspektywie czasowej Komitet popiera to założenie.

⁽³⁾ EKES zwraca wszakże uwagę czytelnika na fakt, że aby właściwie potraktować kwestię poziomu życia, byłoby pożądane odwołać się do pojęcia „rozporządzalnego dochodu gospodarstw domowych”. Dane statystyczne są niestety niekompletne. EKES korzysta z okazji, by raz jeszcze domagać się, aby wzmocnione zostały aparat statystyczny i współpraca między kompetentnymi w tej dziedzinie instytucjami krajowymi a Eurostatem.

4.3.5 W zaktualizowanych Ogólnych Wytocznych Polityki Gospodarczej (wersja z 7 kwietnia 2004 r.) Komisja odnotowuje, że należy poświęcić szczególną uwagę niskim stopom zatrudnienia młodzieży i starszych pracowników w nowych państwach członkowskich. Ponadto, należy podjąć dalsze działania na rzecz poprawy ochrony socjalnej i kwalifikacji siły roboczej. Komitet uważa, że są to istotne sprawy. Są one także ważnymi celami w krajach UE-15.

4.3.6 Pomiedzy nowymi państwami członkowskimi występują znaczne różnice pod względem stóp zatrudnienia kobiet i starszych pracowników. Stopa zatrudnienia kobiet jest wyższa od średniej dla EU-15 w Czechach, Estonii, na Cyprze, w Łotwie, na Litwie i w Słowenii, ale jest ona znacząco niższa w Polsce oraz, przede wszystkim, na Malcie. Stopa zatrudnienia starszych pracowników jest wyższa od średniej dla EU-15 w Czechach, Estonii, na Cyprze, w Łotwie i na Litwie, a jednocześnie wyraźnie niższa w pozostałych nowych państwach członkowskich. W 2003 r. we wszystkich nowych państwach członkowskich z wyjątkiem Estonii i Węgier stopa bezrobocia kobiet była nieco wyższa niż stopa bezrobocia mężczyzn. Różnica ta była szczególnie duża na Malcie i w Czechach.

4.3.7 W latach 2000-2003 bezrobocie spadło w kilku nowych państwach członkowskich. Spadek ten był szczególnie wyraźny w Państwach Bałtyckich, gdzie stopa bezrobocia zmniejszyła się o ok. trzy punkty procentowe. W Słowenii i na Węgrzech poprawa sytuacji pod względem zatrudnienia rozpoczęła się już w połowie lat dziewięćdziesiątych. Dane na temat zatrudnienia i bezrobocia można znaleźć w załączniku statystycznym.

4.3.8 Struktura wiekowa ludności i stan systemu ochrony socjalnej ma duży wpływ na podział dochodu narodowego. W nowych państwach członkowskich istnieje silna korelacja pomiędzy ludnością w wieku starszym a niskim dochodem. Osoby powyżej 65 roku życia stanowią zbyt duży odsetek w grupie ludności o najniższych dochodach na Cyprze, w Czechach, Słowacji Słowenii oraz na Litwie. Najbardziej zagrożone ubóstwem są rodziny wielodzietne oraz rodzice samotnie wychowujący dzieci, jak również młodzież w wieku od 16 do 24 lat.

4.3.9 Ogólny poziom wykształcenia w nowych państwach członkowskich jest wyższy niż w UE-15. Około 89 % wszystkich osób pomiędzy 25 a 64 rokiem życia uzyskało pełne wykształcenie średnie, w porównaniu z 65 % w UE-15, przy czym największy odsetek charakteryzuje Czechy, Estonię i Słowację. W odniesieniu do UE-15, jedynie w Niemczech, Wielkiej Brytanii i Szwecji odsetek takich osób przekracza 80 %. To właśnie wysoki poziom wykształcenia, wraz z niskimi kosztami siły roboczej sprawia, że nowe państwa członkowskie są atrakcyjne dla inwestorów.

4.3.10 Wzrost gospodarczy w nowych państwach członkowskich jest przeciętnie wyższy niż w UE-15. Jednakże nie wynika z tego w sposób automatyczny, że w rezultacie integracji europejskiej różnice w dochodach pomiędzy nimi zostaną szybko zniwelowane. W obecnym tempie zajmie to dziesięciolecie. Według bardzo ogólnych wyliczeń, Cypr i Malta jako pierwsze mogłyby osiągnąć średni poziom życia występujący w UE-15, choć zajęłoby im to dobrych 20 lat. Wiele czynników mogłoby przyczynić się do szybszego zmniejszenia tych dysproporcji; jednym z takich instrumentów są fundusze strukturalne. W załączeniu do niniejszej opinii znajdują się dane ekonomiczne dla wszystkich państw członkowskich UE.

4.4 Konkurencyjność i wydajność

4.4.1 Koszty pracy i podatki w nowych państwach członkowskich są przeciętnie wyraźnie niższe niż w UE-15. Ponadto ich rynki pracy uważane są za bardzo elastyczne. W rezultacie wiele zakładów produkcyjnych, a w pewnym stopniu i usługowych, przeniosło się do nowych państw członkowskich. Często nie zwraca się jednak uwagi, że poziom wydajności jest w tych krajach również znacząco niższy niż w UE-15. W 2003 r. wydajność na zatrudnionego w (z uwzględnieniem siły nabywczej) w nowych państwach członkowskich wynosiła jedynie 54 % poziomu „piętnastki”.

4.4.2 Chociaż wiele nowych państw członkowskich odziedziczyło z okresu sprzed 1990 r. duży sektor publiczny i w wielu przypadkach ich ustawodawstwo jest uciążliwe, osiągnęły one znaczący postęp w reformowaniu sektora publicznego, zaś obecnie ich średni udział wydatków publicznych w PKB jest porównywalny ze wskaźnikiem dla EU-15.

4.4.3 Poprawa wydajności i konkurencyjności wymagać będzie inwestycji w edukację, szkolenie, badania i organizację pracy. Należy ponadto promować przedsiębiorczość i usuwać obciążenia administracyjne w prowadzeniu działalności gospodarczej, zwłaszcza w zakresie tworzenia i funkcjonowania małych przedsiębiorstw. Wzrost konkurencyjności i wydajności występuje także wtedy, gdy nieefektywne i nierentowne przedsiębiorstwa wychodzą z rynku, gdyż w ten sposób uwolnione zasoby wykorzystane są do bardziej wydajnych zastosowań. Restrukturyzacja tego typu będzie jednak wymagała przeszkolenia osób dotkniętych wprowadzonymi rozwiązaniami. (*)

4.4.4 Nowe państwa członkowskie już teraz odczuwają korzyści związane z elastycznymi rynkami. Kapitał, technologie a nawet siła robocza mogą stosunkowo łatwo przenosić się z jednego państwa do drugiego. Elastyczność strukturalna powoduje, że równie łatwo jest przenieść istniejące miejsca pracy gdzie indziej. W długim okresie, państwa i regiony będą również musiały umieć konkurować ze sobą pod względem infrastruktury, obejmującej także nowoczesne technologie tele-

informatyczne i potencjał badawczy. Wydatki na badania i rozwój (R&D) wyrażone udziałem w PKB wynoszą w UE-15 średnio 2 % w porównaniu z zaledwie ok. 1 % w nowych państwach członkowskich.

4.4.5 W dłuższym okresie osiągnięcie poziomu wydajności w UE-15 nie wystarczy nowym państwom członkowskim. Podobnie jak w UE-15, istnieje szczególna potrzeba inwestycji w wiedzę. Spowolnienie wzrostu wydajności UE można wyjaśnić niskimi poziomami inwestycji i wdrażania nowych technologii. Znacznie większe inwestycje należy realizować w dziedzinie technologii teleinformatycznych, R&D, a także oświaty i szkoleń w całej UE. Jest to wielkie wyzwanie, ale zarazem i duża szansa, zwłaszcza dla nowych państw członkowskich.

4.4.6 Poprawa konkurencyjności często wymaga przeprowadzenia zmian strukturalnych w różnych sektorach gospodarki. W nowych państwach członkowskich w szczególności istnieją możliwości zwiększenia konkurencyjności poprzez reformy strukturalne w rolnictwie i przemyśle ciężkim.

4.5 Zrównoważony rozwój środowiska naturalnego

4.5.1 Zasadniczym elementem strategii BEPG jest wzmocnienie zrównoważonego rozwoju. Obok zachowania długoterminowej równowagi społeczno-gospodarczej, dla nowych państw członkowskich ważne jest zagwarantowanie zrównoważonego rozwoju środowiska naturalnego. Wydajne zarządzanie zasobami naturalnymi i utrzymanie wysokiego poziomu jakości środowiska naturalnego to cele o podstawowym znaczeniu, które w dłuższym okresie są również realne z ekonomicznego punktu widzenia.

4.5.2 Zasadniczą kwestią dla nowych państw członkowskich jest poprawa wydajności zużycia energii. O ile, według obliczeń Eurostatu, wskaźnik energochłonności (zużycie energii w stosunku do PKB) dla UE-15 wyniósł średnio 173 w latach 2000-2003, w przypadku nowych państw członkowskich osiągnął on aż 258. Zatem kraje te muszą zrobić jeszcze bardzo wiele w dziedzinie wydajnego zużycia energii, które odgrywa duże znaczenie jako element zrównoważonego rozwoju.

4.5.3 Nowe państwa członkowskie osiągnęły już w tym zakresie pewien postęp, nadal jednak potrzeba wysokich nakładów inwestycyjnych, przede wszystkim, aby zwiększyć wydajność produkcji i zużycia energii w sektorze transportu. Szczególnie ograniczyć należy subsydiowanie zużycia energii, co pozwoli na zmniejszenie szkód ekologicznych. Komitet popiera zalecenie Komisji, aby zmniejszyć kwoty dopłat, które przeznaczają się na cele mające negatywny wpływ na środowisko naturalne i szkodzące zrównoważonemu rozwojowi.

(*) Opinia EKES „Konkurencyjność przedsiębiorstw europejskich” – Dz.U. C 120 z 20.5.2005.

4.5.4 W roku 2003 wprowadzono w życie dyrektywę w sprawie energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii. W komunikacie dotyczącym BEPG, Komisja odnotowuje, że skutki, jakie miała ona przynieść, wyrażone wielkością wygenerowanej ekologicznej energii elektrycznej są niewielkie, za wyjątkiem Niemiec, Hiszpanii i Danii, gdzie pozytywne rezultaty przyniosło wykorzystanie energii wiatru.

4.5.5 Potrzeba lat, zanim nowe państwa członkowskie osiągną poziom wydajności produkcji i zużycia energii występujący w krajach UE-15. Jednak skala tego wyzwania nie może doprowadzić do zmniejszenia wysiłków tych krajów na rzecz zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Część podejmowanych w tym celu działań musi obejmować informowanie społeczeństwa o znaczeniu zrównoważonego rozwoju.

5. Wnioski

5.1 W ostatnich latach na obszarze UE-15 brakowało dynamiki wzrostu, cechującej wiele z nowych państw członkowskich. Wzrost gospodarczy, przynajmniej w średnim okresie, będzie prawdopodobnie nadal wyższy w nowych państwach członkowskich. Wzrost ten może być wzmocniony dzięki środkom z funduszy strukturalnych. Jednakże rozszerzenie Unii ma też pozytywny wpływ na wzrost w krajach UE-15.

5.2 Nie jest wcale oczywiste, że różnice w poziomie życia pomiędzy UE-15 a nowymi państwami członkowskimi zostaną szybko zniwelowane. Integracja polityczna nie zawsze oznacza zmniejszenie dysproporcji w poziomie dochodów, czy jakości życia. Zjednoczenie Niemiec jest przykładem sytuacji, w której nierówności gospodarcze w poszczególnych regionach zanikają bardzo powoli. Nawet olbrzymie finansowanie czy integracja instytucjonalna nie miały faktycznie wpływu na poprawę sytuacji.

5.3 Rozszerzenie w większym stopniu ułatwi wymianę handlową i inwestycje, a po wygaśnięciu okresów przejściowych, także przepływ siły roboczej pomiędzy nowymi państwami członkowskimi a UE-15. Skutkiem tego będzie zwiększenie przejrzystości otoczenia gospodarczego nowych państw członkowskich, co pomoże firmom, które obecnie rozważają przeprowadzenie inwestycji, w podejmowaniu decyzji ekonomicznych. Zasadnicze różnice utrzymają się również między państwami w dziedzinach, w których UE nie posiada kompetencji. Na przykład kompetencje UE w kwestiach podatkowych ograniczają się obecnie głównie do ustalania minimalnej stawki VAT oraz niektórych zasad opodatkowania przedsiębiorstw.

5.4 Okresy przejściowe dotyczą głównie swobodnego przepływu siły roboczej pomiędzy krajami. Mogą one ograniczyć przepływ siły roboczej w niektórych przypadkach nawet na siedem lat. Wiele państw UE-15 cechuje szybko starzejące się społeczeństwo i potrzebują one nowej siły roboczej, pomimo występowania znacznego bezrobocia strukturalnego. Okresy

przejściowe mogą opóźnić reformy strukturalne w nowych państwach członkowskich a zarazem hamować wzrost gospodarczy UE-15.

5.5 Z doświadczeń wielu przedsiębiorstw, które rozważają inwestycje lub nawet już dokonały inwestycji w nowych państwach członkowskich, wynika, że kraje te odczuwają dotkliwiej niż UE-15 problemy charakterystyczne dla gospodarki okresu transformacji, których nie można wyeliminować przez same ustawodawstwo. Często problemy te związane są z korupcją. Nie jest to zresztą zjawisko nieznanie również w UE-15.

5.6 Usunięcie praktyk, które mocno zakorzeniły się w społeczeństwie w ostatnich dziesięcioleciach to powolny proces. Jednak również tutaj członkostwo w UE spowodowało powstanie nowych nacisków na poprawę sytuacji. Jeśli istniejący w nowych państwach członkowskich potencjał ma być efektywnie wykorzystany, będą one musiały ściśle stosować się do wspólnych zasad UE. Dotyczy to zwłaszcza zasad rynku wewnętrznego, choć równie ważne jest, aby inne przepisy mające wpływ na konkurencję, np. ustawodawstwo w zakresie ochrony środowiska, były we wszystkich państwach UE wdrażane w sposób jednolity.

5.7 W nowych państwach członkowskich istnieje także korzystna zależność pomiędzy kosztami siły roboczej a poziomem wykształcenia pracowników. Kolejnym czynnikiem kształtującym inwestycje przedsiębiorstw w nowych państwach członkowskich jest opodatkowanie. Charakter działalności przedsiębiorstwa dokładnie określa, jakie czynniki są dla niego ważne pod względem inwestycji.

5.8 Pogoń za najniższymi stawkami podatkowymi („race to the bottom”) także kryje w sobie niebezpieczeństwa. Istnieje np. możliwość, że administracji publicznej zabraknie niezbędnych w procesie nadrobienia zaległości środków na finansowanie inwestycji w infrastrukturę i system socjalny. Istnieje w związku z tym także niebezpieczeństwo przeniesienia ciężaru opodatkowania na względnie statyczny czynnik pracy, co miałyby negatywny wpływ na zatrudnienie.

5.9 Inwestycje bezpośrednie bądź przeniesienie działalności przedsiębiorstwa do jednego z nowych państw członkowskich są najłatwiejsze dla firm, które już prowadzą tam działalność na szeroką skalę lub których przewaga konkurencyjna zależy głównie od kosztów pracy, które są niskie w stosunku do poziomowi wykształcenia pracowników. Dzięki przewadze pod tym względem nowe państwa członkowskie będą nadal przyciągać inwestycje z innych krajów, w tym z UE-15. Z drugiej strony, w wielu przypadkach działalność handlowa i produkcyjna firm z krajów „piętnastki” w nowych państwach członkowskich także może ożywiać koniunkturę w tych pierwszych. Przykładem jest tu zwiększony poziom wymiany wewnętrz-gałęziowej pomiędzy UE-15 i nowymi państwami członkowskimi.

5.10 Konwergencja gospodarcza nowych państw członkowskich i UE-15 poczyniła relatywnie duże postępy i tendencja ta powinna utrzymać się mimo istniejących niepewności co do przyszłości. Według najbardziej prawdopodobnego scenariusza, zanikać będzie względna przewaga nowych państw członkowskich w odniesieniu do krajów UE-15, pod względem niskich wynagrodzeń i cen, jednak będzie to proces powolny z powodu niskiego poziomu wyjściowego.

5.11 Tendencje demograficzne są jednym z największych wyzwań stojących przed UE, przy czym liczba osób opuszczających rynek pracy wzrośnie znacznie w stosunku do obecnych poziomów. Należałoby aktywnie i w sposób urozmaicony zachęcać starszych pracowników do pozostawania na rynku pracy. Dla zapewnienia długookresowej konkurencyjności szczególnie ważne jest też zwiększenie stopy urodzeń i aktywizacja wszystkich zasobów rynku pracy. Może to przynieść efekty tylko pod warunkiem uzyskania poprawy równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz możliwości pogodzenia pracy z życiem rodzinnym. Ponadto, we wszystkich państwach członkowskich należy zwalczać wykluczenie społeczne i biedę, co zwiększyłoby także spójność społeczną.

5.12 W niektórych nowych państwach członkowskich partnerzy społeczni są słabo zorganizowani, a ich struktury są podzielone. Istnieją również olbrzymie różnice pomiędzy takimi organizacjami w zakresie ich możliwości reprezentacji.

Cechą wspólną większości z nich jest niedostatek środków finansowych. To samo dotyczy organizacji pozarządowych. Związki te będą musiały rozwijać swoją działalność w taki sposób, aby mógł rozwijać się skuteczny dialog pomiędzy różnymi stronami i aby wszystkie one mogły w tym samym czasie pomóc w tworzeniu warunków korzystnych dla wzrostu gospodarczego. Konsultacje społeczne są niezbędnym narzędziem dla zapewnienia silnej i spójnej integracji europejskiej.

5.13 Ponadto Komisja powinna dokładnie zbadać niepewności w kontekście międzynarodowym, które zagrażają wzrostowi i konkurencyjności UE. Wśród takich niepewności można wymienić skutki zmian cen ropy naftowej, deficyt strukturalny budżetu USA oraz deficyt na rachunku obrotów bieżących tego kraju.

5.14 Wszystkie państwa członkowskie muszą nadal podejmować działania na rzecz ukończenia budowy rynku wewnętrznego, skuteczniejszego wdrażania reform lizbońskich i ulepszenia ładu gospodarczego (*economic governance*). Bez takich reform pojawia się ryzyko spowolnienia wzrostu gospodarczego i spadku poziomu dobrobytu w całej UE.

5.15 Chociaż większa część niniejszej opinii traktuje nowe państwa członkowskie i kraje UE-15 oddzielnie, podejście takie zastosować można na bardzo ogólnym poziomie, gdyż każde z państw ma przecież właściwe sobie problemy i potrzeby.

Bruksela, 10 marca 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND
